

Complexnummer: 521094

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Complex Oude Hilvarenbeekseweg

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

521095, 526138, 526139

Woonplaats

Tilburg

Gemeente

Tilburg

Provincie

Noord-Brabant

Locatie van het hoofdobject

Oude Hilvarenbeekseweg 38, 5022 EN te Tilburg

Complexomschrijving

Inleiding

De ambachtelijk traditoneel vormgegeven LANGGEVELBOERDERIJ (1) aan de Oude Hilvarenbeekseweg 38 werd in 1912 gebouwd. Het ontwerp van deze 'boerenhofstede' was van de hand van architect J. Donders. Dezelfde architect leverde enkele maanden later een ontwerp in voor een achter de boerderij op te trekken VARKENSSTAL (2) en bakkersoven. Rechts van de stal staat een uit de tweede helft van de negentiende eeuw daterende achzijdige KARNMOLEN (3).

Omschrijving

Het complex omvat een evenwijdig aan de straat opgetrokken langgevelboerderij met stal. Rechts van de boerderij de ronde karnmolen. Achter de karnmolen, haaks ten opzichte van de boerderij, de varkensstal.

Waardering

Het complex is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarden door de relatie tussen de destijds modern opgezette langgevelboerderij en de aangrenzende bedrijfsgebouwen bestaande uit een stal en karnmolen. Het complex is van belang vanwege de plaats die de boerderij inneemt in het oeuvre van de architect. Het complex is mede van belang vanwege de ensemblewaarde van de hierboven beschreven onderdelen die tezamen een geheel vormen dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De onderdelen zijn, uitgezonderd enkele kleine wijzigingen, ook van belang vanwege de gaafheid van in- en exterieur. Tenslotte is met name de karnmolen van belang wegens de typologische zeldzaamheid van een dergelijke bedrijfsgebouw.

De boerderij met de bijgebouwen die alle een functionele relatie hebben met het hoofdgebouw geven het geheel een meerwaarde welke door de individuele gaafheid van de onderdelen het complex van nationaal belang maakt.

Monumentnummer*: 521095

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82900/166

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Tilburg	Tilburg	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Tilburg	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tilburg	Y			1770

*Omschrijving***

Inleiding

De gave LANGGEVELBOERDERIJ werd gebouwd in 1912 naar een ontwerp van de Tilburgse architect J. Donders. Het linkerdeel van het pand omvat het woonhuis met in de erachter gelegen uitbouw een (nu verdwenen) inpandige oven en bakkerij. In het rechterdeel van het pand werd een koestal ingericht. In 1943 werden enkele wijzigingen aan de mestafvoer in de stalvloer uitgevoerd.

Omschrijving

Eenlaagse bakstenen langgevelboerderij onder zadeldak. Het dak van de boerderij is, uitgezonderd een deel van het dakschild van de stal dat aan de voorzijde is gedekt met romaanse pannen, geheel gedekt met zwarte kruispannen. Op het dakschild aan de voorzijde van het woonhuis twee vierpans dakramen, op de stal een (vernieuwd) negenpans dakraam.

Het woonhuis heeft in de voorgevel een symmetrische gevelindeling bestaande uit vier vensterassen. In drie assen een getoogd, gedeeld openslaand venster met achtruits bovenlicht, het geheel onder getoogde strek met aanzetten uit witte strengpersstenen en hardstenen dorpel. De paneelluiken naast de vensters zijn vernieuwd. In de derde as een ondiep getoogd portiek onder segmentboog waarin een vernieuwde paneel deur met achtruits bovenlicht en hardstenen dorpel. De strengpers aanzetten van vensters en deur zijn door middel van strengpersbanden verbonden tot een cordonlijst. Het woonhuis heeft een geprofileerde hardstenen plint. Aan de bovenzijde van de voorgevel bevindt zich een bakgoot op geprofileerde klossen.

Onder de goot van het woonhuis een sobere bakstenen lijst en een met strengpersstenen afgewisselde bakstenen sierrand. Rechts van de deur een gevelsteen met opschrift 'Ant. Paulusse / 23-2-1912'. In de linkerzijgevel op de begane grond een grote koekoek met twee

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rechthoekige gedeelde en openslaande tweeruits keldervensters onder rechte strek. Hierboven het tot de opkamer behorende, in oude stijl vernieuwde gedeelde openslaande venster met achtruits bovenlicht onder getoogde strek. Op de verdieping twee openslaande vierruits vensters met hardstenen dorpel onder rechte strek. Het dak heeft aan deze zijde, evenals boven de andere zijgevel, een overstek op klossen, afgezet met geprofileerde windveren. Op de top een uitkragende geprofileerde schoorsteen met decoratief metselwerk. Op de scheiding van woonhuis en stal en op de andere geveltop eveneens een dergelijke schoorsteen.

De aangrenzende stal bezit in de symmetrisch ingedeelde voorgevel drie vensterassen met in de oude vorm vernieuwde getoogde zesruits vensters onder getoogde strek met hardstenen dorpels. Dergelijke vensters komen eveneens in de andere muurdelen van de stal voor. Onder de dakvoet een tand- en muizentandlijst. Aan de bovenzijde wordt de gevel afgesloten door middel van een eenvoudige bakgoot. In de rechterzijgevel op de begane grond twee getoogde vensters zoals in de voorgevel. Hierboven een opgeklampt hooiluk met houten dorpel temidden van twee zesruits schuifvensters met hardstenen dorpel, alle onder rechte strek. In de achtergevel van het stalgedeelte een opgeklampte gedeelde deur onder korfboog met aan weerszijden twee vensters als voor, zij het hier met bakstenen dorpels. Rechts hiervan een opgeklampte deur onder strek. In de achtergevel van het woongedeelte een klein openslaand venster met bakstenen dorpel onder strek, een later ingezet drieruits venster met dito bovenlicht waarboven een later geplaatste dakkapel onder plat dak met twee vierruits openslaande vensters. De linkerzijde van de achtergevel wordt ingenomen door een uitbouw onder zadeldak met lichte overstek op geprofileerde klossen, gedekt met kruispannen. Uitbouw en woonhuis zijn toegankelijk via een klein uitgebouwd portaal met een aan het dakschild van de uitbouw aansluitend lessenaarsdak. In het portaal een openslaand venster met bakstenen dorpel en een overigens vernieuwde deels beglaasde deur. In de zijgevel van de uitbouw respectievelijk een gedeeld en een klein openslaand venster. In de achtergevel een klein openslaand venster. De uitbouw is voorzien van een lage schoorsteen.

In het interieur is de indeling nagenoeg ongewijzigd. Op de begane grond achter de voordeur een centrale gang met aan weerszijden een kamer. In de voorkamer, links van de gang, een eenvoudige zwartmarmeren schouw. De kamer rechts, met bedstee, is middels een later ingebrachte boog verbonden met de erachter liggende woonkeuken welke tegenwoordig van de centrale gang is gescheiden door een later geplaatste muur. In de woonkeuken bevindt zich tevens nog de ombouw van de voormalige schouw, volgens de eigenaar in de jaren '30 met hout gedicht, en enkele kasten. Een deur leidt van hieruit naar de stal. Links in het woonhuis twee kelders met vlakke gestucte zoldering gedragen door stalen H-balken en een vloer met rode plavuizen. Boven de kelders een opkamer met nog aanwezig een dubbele bedstee. Voor zover kon worden nagegaan zijn alle deuren en kasten nog voorzien van de oorspronkelijke paneeldeuren. In de achter het woonhuis gelegen uitbouw is de voormalige oven verbouwd tot toilet. In de stal een deels, in verband met de mestafvoer verlaagde betonnen vloer. Hier is zichtbaar dat de bovenverdieping wordt gedragen door stalen H-balken waarvan de zijden zijn opgevuld met hout. Op de bovenverdieping, boven het woonhuis twee oorspronkelijke deels met kraaldelen betimmerde kleine kamers met eenvoudige paneeldeuren. De overige kamers op de bovenverdieping zijn later (vanaf ca. 1947) tot stand gekomen. In de schoorsteen op de verdieping een metalen 'spekklep' voor het roken van eetwaren.

Waardering

Het object is van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als een destijds met moderne materialen uitgevoerde langgevelboerderij. Het object is tevens van belang vanwege de ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is door de aanwezigheid van enkele belangrijke en gave bijgebouwen.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Boerderijen, molens en bedrijven

Boerderij (M)

Boerderij(M1)

Monumentnummer*: 526138

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82883/101

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Tilburg	Tilburg	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Tilburg	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tilburg	Y			1770

*Omschrijving***

Inleiding

Rechts van de boerderij staat haaks een VARKENSSTAL annex schuur welke werd gebouwd in 1912. Het ontwerp was van de Tilburgse architect J. Donders die ook verantwoordelijk was voor het ontwerp van de boerderij. In het linkerdeel van de stal bevonden zich de varkensstallen met aangrenzend de schuur die deels was ingericht voor het houden van enkele stuks vee. Het rechterdeel van het gebouw bevat een bakhuis met een nu verdwenen inpandige oven. Het dak van de schuur was oorspronkelijk gedekt met riet, maar werd, na enkele herstellingen, omstreeks 1936 grotendeels vervangen door een dakbedekking met pannen. In 1949, toen het complex te boek stond als 'fabriek' van de 'Nederlandsche Caliqua NV', werd de voorgevel van dezeschuur enigzins gewijzigd door het toevoegen van een deur.

Omschrijving

Eenlaagse bakstenen schuur onder zadeldak met overstek, aan de straatzijde gedekt met oud-Hollandse pannen, aan de zijde van het erf met verbeterde oud-Hollandse pannen. In de voorgevel, grenzend aan het erf, verleent een opgeklampte dubbele poort toegang tot de schuur waarin onder andere nogaanwezig een uit ruw behakte repels opgebouwde Hollandse stal.

Rechts van de poort een (later ingezet) klein vierkant venster en twee opgeklampte deuren waarvan de linker werd geplaatst in 1949. De deur rechts geeft toegang tot het bakhuis met in het interieur sporen van de lateruitgebroken bakoven. De vloeren in de gehele stal zijn in beton uitgevoerd. Uiterst rechts in de voorgevel een vast zesruits venster met betonnen dorpel. In de top van de rechterzijgevel een klein opgeklampt hooiluik. In de linkerzijgevel twee opgeklampte, horizontaal gedeelde poortjes met oorspronkelijk hang-en sluitwerk, het geheel onder rollagen. Daarboven een vierruits venster met bakstenen afzaat. In beide zijgevels enkele eenvoudige

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

steekankers. De achtergevel is blind.

Waardering

De stal is van algemeen belang vanwege de ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is. Het object is bovendien van belang vanwege de gaafheid van zowel in- en exterieur.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Varkensstal

Monumentnummer*: 526139

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82883/91

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Tilburg	Tilburg	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Tilburg	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Tilburg	Y			1770

*Omschrijving***

Inleiding

Rechts van de eerder beschreven varkensstal staat een uit de tweede helft van de negentiende eeuw daterende KARNMOLEN. De karnmolen behoorde bij de vroeger op deze locatie staande boerderij welke in verband met de nieuwbouw uit 1912 kort daarvoor werd gesloopt. Vanaf ca. 1920 was de karnmolen in gebruik als paardenstal. In 1957 werd het rieten dak vernieuwd.

Vanwege de typologie, architectonische uitvoering en de wijze van aandrijving is deze karnmolen een unicum in het zuiden van Nederland. De aandrijving geschiedde door een koe, dit in tegenstelling tot de doorgaans gebruikelijke aandrijving met paarden (rosmolen) of honden. Een dergelijk type karnmolen is slechts bekend uit West-Vlaanderen.

Omschrijving

Gecementeerde gewitte bakstenen karnmolen op achzijdige grondslag. De karn- of 'botermolen', heeft een kegelvormig dak gedekt met riet met gecementeerde top. Aan de zijde gericht naar de boerderij een horizontaal gedeelde deur vervaardigd uit opgeklampte kraaldelen met ijzer geheng en een hardstenen plaat als dorpel.

In het gewitte interieur een ziende eveneens gewitte sporenkap met acht sporen elk geschraagd door twee zijwaarts aangezette kortere sporen. Horizontaal op de muurplaten geplaatste secundair gebruikte balken, met centraal de voormalige spilbalk. In deze balk een halfronde uitholling en enkele ijzeren beugels en ander metalen onderdelen welke vroeger deel uitmaakten van het draaimechanisme. Op de spilbalk een verticaal geplaatste vierkante stutbalk welke de top ondersteund. De karnmolen heeft een betonnen vloer.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De karnmolen is van algemeen belang vanwege de typologische en functionele zeldzaamheid als zijnde het enige voorbeeld in het zuiden van Nederland van een vrijstaande, zelfstandige door koeien aangedreven karn- of botermolen. Het object is tevens van belang vanwege de gaafheid van in- en exterieur en vanwege de ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een groter gaaf geheel dat cultuur- en architectuurhistorisch van nationaal belang is.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Karnmolen